

ส่วนที่ 3 รายงานพิเศษ :

“บาท-หยวน” ทางเลือกในการชำระเงินระหว่างไทยกับจีน

จัดทำโดย นายพัฒนพงษ์ ภูสุวรรณ เศรษฐกรอาวุโส สำนักงานภาคเหนือ

ยุทธศาสตร์ในการผลักดันให้เงินสกุลหยวนของจีนเป็นสกุลเงินสากลของโลก โดยมีแผนขยายขอบเขตการใช้เงินหยวนออกเป็น 3 ระดับคือ เริ่มจากการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนทางการเงินระหว่างประเทศ และเป็นสกุลเงินสำรองระหว่างประเทศ (International Reserve) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ให้สำเร็จ จีนได้มีแผนกลยุทธ์ไว้รองรับหลายๆ ด้านพร้อมกัน ทั้งการส่งเสริมการค้ากับยุโรป ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศอาเซียนผ่านกรอบความร่วมมือ ASEAN-CHINA FTA เพื่อเพิ่มปริมาณธุรกรรมการค้ากับต่างประเทศให้มากขึ้น นโยบายส่งเสริมการใช้เงินหยวนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี ฉบับที่ 12 ของจีน ที่มีแผนผ่อนคลายเงินทุนเคลื่อนย้าย พัฒนาธุรกิจเงินหยวนระหว่างประเทศ พร้อมทั้งสร้างนวัตกรรมเงินหยวนใหม่ๆ และผลักดันการใช้เงินหยวน จีนส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์จีนในต่างประเทศเปิดบริการเงินหยวนให้แก่นักลงทุนจีนที่ไปลงทุนในต่างประเทศ คาดว่าผลของมาตรการดังกล่าว ในระยะต่อไปจะทำให้เงินหยวนมีแนวโน้มเป็นสกุลเงินที่มีบทบาททางการค้าและการลงทุนในอนุภูมิภาคมากขึ้น

การใช้แผนกลยุทธ์ในเชิงลึกข้างต้นยังไม่เพียงพอ เพื่อความมั่นใจระหว่างกัน จีนยังได้จัดทำความตกลงว่าด้วยการแลกเปลี่ยนเงินตราแบบทวิภาคี (Bilateral Currency Swap Agreement) กับธนาคารกลางของประเทศต่างๆ ถึง 15 ประเทศ (รวมเขตการปกครอง) รวมทั้งไทยที่เพิ่งลงนามกับจีนไปเมื่อปลายปีที่แล้ว โดยมีวงเงินรวมทั้งสิ้น 1.4 ล้านล้านหยวน

ข้อมูลการลงนาม Bilateral Currency Swap Agreement

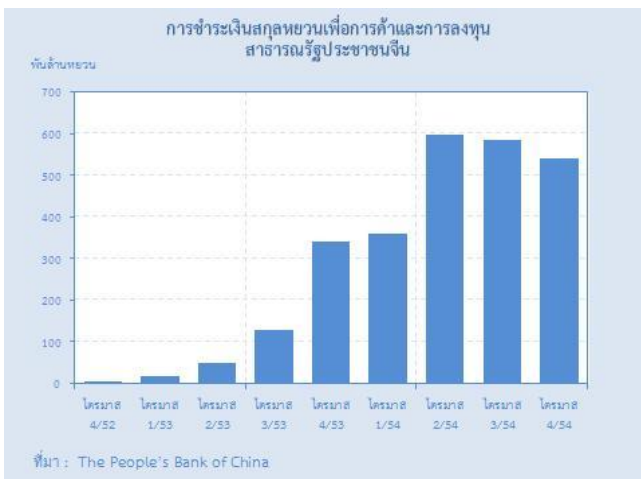
วันที่ลงนาม	ประเทศ	วงเงิน (พันล้านหยวน)
26 ต.ค.54 *	เกาหลีใต้	360.0
22 พ.ย.54 *	ฮ่องกง	400.0
8 ก.พ.55 *	มาเลเซีย	180.0
11 มี.ค.52	เบลารุส	20.0
23 มี.ค.52	อินโดนีเซีย	100.0
2 เม.ย.52	อาร์เจนตินา	70.0
9 มิ.ย.53	ไอซ์แลนด์	3.5
23 ก.ค.53	สิงคโปร์	150.0
18 เม.ย.54	นิวซีแลนด์	25.0
19 เม.ย.54	อุซเบกิสถาน	0.7
5 พ.ค.54	มองโกเลีย	5.0
13 มิ.ย.54	คาซัคสถาน	7.0
22 ธ.ค.54	ไทย	70.0
23 ธ.ค.54	ปากีสถาน	10.0
17 ม.ค.55	สหรัฐอเมริกาบอมิเรตส์	35.0
	รวม	1,436.2

ที่มา : The People's Bank of China

หมายเหตุ * ต่ออายุสัญญาครั้งที่ 2

นอกจากนี้ ทางการเงินยังจัดตั้งเขตทำธุรกรรมการค้าเงินสกุลต่างๆ เพื่อให้มีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนอ้างอิงอย่างเป็นทางการ โดยทดลองเปิดตลาดระหว่างธนาคาร (Interbank) ใน 4 มณฑลแรก ได้แก่ มณฑลชานตง กวางสี ยูนนาน และฉินเจียง และทำธุรกรรมซื้อ-ขายแบบกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนโดยตรง (Direct Quotation) ระหว่างเงินหยวนกับเงินวอน (เกาหลี) เงินดอลลาร์ (เวียดนาม) เงินบาท (ไทย) เงินกีบ (ลาว) และเงินเตงเก (คาซัคสถาน)

ณ สิ้นปี 2554 มีการชำระเงินหยวนเพื่อการค้าและการลงทุนผ่านธนาคารแล้ว 2.6 ล้านล้านหยวน โดยสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.7 ในปี 2553 เป็นร้อยละ 8.8 ในปี 2554 มีประเทศต่างๆ เปิดให้บริการชำระเงินสกุลท้องถิ่นกับเงินหยวนแล้ว 181 ประเทศ โดยเฉพาะฮ่องกงใช้เงินหยวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนเป็นอันดับ 3 รองจากดอลลาร์ฮ่องกง และดอลลาร์สหรัฐฯ การค้าจีน-รัสเซียชำระด้วยเงินหยวน-รูเบิลถึงร้อยละ 56 และการค้าจีน-เวียดนามชำระเงินด้วยหยวน-ดองมากกว่าร้อยละ 60 สะท้อนให้เห็นว่ามีประเทศคู่ค้าของจีนให้ความสนใจการ

ชำระเงินสกุลหยวนมากขึ้น

สำหรับการชำระเงินหยวนกับฮ่องกงที่เพิ่มขึ้นสูงมาก เนื่องจากทางการจีนมอบหมายให้ฮ่องกงเป็นศูนย์กลางตลาดเงินหยวนในต่างประเทศ (offshore) จึงส่งเสริมการค้าการลงทุนกับฮ่องกงด้วยเงินหยวน เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางเงินหยวนดังกล่าว ขณะที่การค้ากับเวียดนามและรัสเซียที่มีการชำระเงินสกุลท้องถิ่นจำนวนมาก เนื่องจากเวียดนาม และรัสเซีย มีชายแดนติดกับจีน ทำการค้าชายแดนด้วยเงินสกุลท้องถิ่นมาช้านาน นอกจากนั้นทางการจีนยังเริ่มทดลองออกกระเป๋าสตางค์เงินหยวนส่งออกให้กับการค้าชายแดนเป็นเงินหยวนกับประเทศที่มีพรมแดนติดกัน ตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา จึงทำให้การใช้เงินสกุลท้องถิ่นแพร่หลายมาก ปัจจุบันธนาคารกลางจีนและธนาคารกลางรัสเซีย ยังได้ร่วมลงนามข้อตกลงทวิภาคีชำระเงินสกุลท้องถิ่นระหว่างกัน โดยข้อตกลงครั้งนี้ช่วย

ขยายขอบเขตการค้าจากที่อนุญาตให้ชำระเงินสกุลท้องถิ่นได้เฉพาะการค้าชายแดน เป็นสามารถทำการค้าสากลระหว่างจีนและรัสเซียด้วยเงินหยวน-รูเบิลได้ทั่วประเทศตั้งแต่วันที่ 23 มิถุนายน 2554 เป็นต้นมา ซึ่งข้อตกลงนี้ช่วยให้อำนวยความสะดวกในการชำระเงินระหว่างสองประเทศมาก สามารถเลือกชำระเงินได้ทั้งเงินหยวนหรือรูเบิล ทำให้มีข้อได้เปรียบประเทศอื่นๆ ที่ยังมีอุปสรรคต้องตรวจสอบรายชื่อบริษัทคู่ค้าของจีน

การชำระเงินบาท-หยวน ผลดีต่อผู้ประกอบการ และข้อพึงระวัง

ปัจจุบันแม้ว่าจีนเป็นคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทยและธนาคารพาณิชย์ไทยเกือบทุกธนาคารจะเปิดรับชำระเงินหยวน แต่การชำระเงินหยวนและบาทยังมีมูลค่าน้อยมาก เพียงร้อยละ 1.1 ของการค้าไทย-จีน เนื่องจากผู้ประกอบการอาจจะยังไม่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอ อีกทั้งยังมีอุปสรรคด้านกฎระเบียบการส่งออกสินค้าจากจีน ซึ่งกำหนดว่าการทำธุรกรรมด้วยเงินหยวนสามารถทำได้เฉพาะกับผู้ประกอบการจีนที่ได้รับอนุญาตให้ทำการค้าด้วยเงินสกุลหยวนจำนวน 67,545 รายเท่านั้น (คาดว่าทางการจีนจะยกเลิกในอนาคต) อนุญาตให้ทำการส่งออกด้วยเงินหยวนได้เฉพาะวิสาหกิจนาร่อง ซึ่งเป็นระเบียบที่ปฏิบัติเหมือนกันทุกประเทศ (ยกเว้นประเทศที่มีชายแดนติดกับจีนไม่กำหนดไว้) เพื่อทดลองทำการค้าระหว่างประเทศด้วยเงินหยวน โดยสร้างแรงจูงใจให้ผู้ส่งออกจีนกำหนดราคาเป็นเงินหยวน โดยจะคืนภาษีส่งออกให้ อย่างไรก็ตามการส่งออกจากไทยไปจีนสามารถกำหนดราคาเป็นเงินหยวนได้โดยไม่ต้องตรวจสอบรายชื่อคู่ค้าจากจีน

ผู้ประกอบการไทยนอกจากจะได้รับประโยชน์จากค่าเงินหยวนที่มีแนวโน้มแข็งค่าขึ้นแล้ว ยังสามารถฝากเงินสกุลหยวนกับธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยได้อย่างไรก็ดีผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่ยังไม่ทราบ กฎระเบียบ และวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน ธนาคารพาณิชย์และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงควรร่วมกันประชาสัมพันธ์การเปิดรับชำระเงินสกุลหยวน-บาท เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ประกอบการภาคเอกชนของไทยถึงประโยชน์ทั้งในมิติของการเพิ่มทางเลือกในการชำระเงิน และช่วยลด

ต้นทุนในการชำระเงิน โดยมีข้อพึงระวัง คือ การนำเข้าสินค้าจากจีนโดยตกลงชำระเงินสกุลหยวน จำเป็นต้องตรวจสอบคู่ค้าจีนว่าได้รับอนุญาตให้ทำการส่งออกด้วยเงินหยวนหรือไม่ ควรพิจารณาว่าธนาคารพาณิชย์ของไทยมีบริการ Forward contract เงินหยวนเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากค่าเงินหรือไม่ เนื่องจากบางธนาคารยังไม่มีบริการดังกล่าว อีกทั้งผู้ประกอบการควรเปรียบเทียบอัตราแลกเปลี่ยนหยวน-บาทของแต่ละธนาคารซึ่งมีความต่างกัน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ของไทยกับธนาคารพาณิชย์ของจีน และควรเปรียบเทียบกับต้นทุนในการชำระเงินดอลลาร์-บาท ด้วย

ปัจจุบันทางการจีนเปิดโอนชำระเงินหยวน-บาท ยังไม่เต็มรูปแบบ กรณีเปิดเต็มรูปแบบจะมีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นและทำให้ต้นทุนการแลกเปลี่ยนเงินลดลงกว่าปัจจุบัน อย่างไรก็ตามสำหรับผู้ประกอบการไทยหากทำการส่งออกและนำเข้าสินค้าจากผู้ประกอบการจีน (ที่ได้รับอนุญาตให้ทำการค้าด้วยสกุลหยวน) สามารถเปิดบัญชีเงินฝากเป็นเงินหยวนไว้กับธนาคารรับอนุญาตในประเทศไทยเพื่อรอการชำระเงินได้ ในระยะต่อไปเงินหยวนจะเป็นทางเลือกที่สำคัญในการชำระเงิน เพื่อสนับสนุนให้การค้าไทย-จีน ขยายตัวยิ่งขึ้นต่อไป

บทบาทของธนาคารแห่งประเทศไทยในการสนับสนุนการชำระเงิน

เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2554 ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้มีพิธีลงนามความตกลงว่าด้วยการแลกเปลี่ยนเงินตราแบบทวิภาคี (Bilateral Currency Swap Agreement) กับธนาคารกลางสาธารณรัฐประชาชนจีน (People's Bank of China: PBC) วงเงิน 70 พันล้านหยวน หรือ 320 พันล้านบาท การทำธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินหยวนและบาทครั้งนี้ จะทำให้ผู้ประกอบการและสถาบันการเงินในทั้งสองประเทศ มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนในสกุลท้องถิ่นของจีนและไทยได้มากขึ้น การชำระเงินสกุลท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นการเพิ่มทางเลือกใหม่ในการชำระเงินจากธุรกรรมระหว่างประเทศให้แก่ผู้ประกอบการไทย ลดการพึ่งพิงเงินดอลลาร์

สรอ. เพิ่มโอกาสทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับจีน และช่วยสร้างความเชื่อมั่นในด้านสภาพคล่องเงินหยวนแก่ตลาด จะช่วยเพิ่มมูลค่าการค้าไทย-จีน ในอีก 5 ปีข้างหน้า ให้เติบโตขึ้นร้อยละ 20 จากปัจจุบันมีมูลค่าการค้าร่วมกันประมาณ 45,000 - 50,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ยังจะเป็นการช่วยดึงดูดธุรกรรมที่อยู่นอกระบบธนาคารให้เข้ามาอยู่ในระบบธนาคารมากขึ้น และจะเป็นการเพิ่มทางเลือกในการลดความผันผวนของค่าเงิน นอกจากนี้ยังเป็นการวางโครงสร้างพื้นฐานด้านการเงินเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุนระหว่างกัน ซึ่งมีโอกาสที่ไทยจะดึงเงินลงทุนตรงจากจีนได้มากขึ้น หรือจีนอาจใช้ไทยเป็นฐานการผลิต จะทำให้สามารถลดขั้นตอนการทำธุรกรรมด้านการเงิน

สำหรับการดำเนินการในด้านอื่นของ ธปท. ใน การสนับสนุนการทำธุรกรรมเงินหยวน ดังนี้

- 1) ประสานงานกับธนาคารพาณิชย์ไทยเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการชำระค่าสินค้าและบริการเป็นเงินหยวน
- 2) ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ในการทำธุรกรรมเงินหยวนให้แก่ ธพ. และภาคเอกชน เช่น จัดสัมมนาโดยเชิญ ธนาคารกลางฮ่องกงเป็นวิทยากร
- 3) ประสานความสัมพันธ์ระหว่าง ธปท. และ PBC เพื่อเพิ่มช่องทางเลือกให้แก่ผู้ประกอบการที่ทำธุรกรรมกับจีนตอนใต้ รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงานระหว่างกัน
- 4) การสนับสนุนให้มี CNY/THB Direct Quotation บนระบบ China Foreign Exchange Trade System (CFETS) โดยเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2554 มณฑลยูนนานได้จัดพิธีเปิดการทำธุรกรรมการค้าเงินสกุลหยวน/บาท ผ่านตลาด Interbank เพื่อทำธุรกรรมซื้อ-ขายแบบ Direct Quotation เงินหยวนกับบาท ที่เมืองคุนหมิง โดยมีธนาคารในมณฑลยูนนาน 6 แห่ง คือ ICBC สาขา ยูนนาน Agricultural Bank สาขา ยูนนาน Bank of China สาขา ยูนนาน China Construction Bank สาขา ยูนนาน

Bank of Communications สาขา ยูนนาน ธนาคารผู้ถือหุ้น สำนักงานใหญ่ และธนาคารพาณิชย์ของไทย 1 แห่ง คือ และธนาคารกรุงเทพ (China) ร่วมเป็น Market Maker เพื่อกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนหยวน-บาท และเปิดให้บริการเงินสกุลหยวน-บาท การเปิดทำธุรกรรมการค้า เงินสกุลหยวน-บาท ผ่านตลาด Interbank ในมณฑลยูนนาน ดังกล่าว จะช่วยให้สถาบันการเงินของจีนและไทย สามารถปรับสภาพคล่องเงินหยวนและบาทได้สะดวกขึ้น รวมทั้งช่วยให้สามารถทำ Square Position เพื่อปิดความเสี่ยงของสถาบันการเงินจากการซื้อขายเงินตรากับลูกค้าผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว แม้ในปัจจุบันการชำระเงินสกุลหยวน-บาทยังมีบทบาทด้านอำนวยความสะดวกต่อการค้าไทย-จีนไม่มากนัก เนื่องจากยังอยู่ในช่วงเปิดทดลองชำระเงินสกุลท้องถิ่นของทางการจีน แต่ก็มีควมคืบหน้า

ในการดำเนินงานไปมาก ซึ่งหากทางการจีนเปิดกว้างมากขึ้น จะทำให้มีผู้ใช้บริการชำระเงินสกุลหยวนมากขึ้น จะช่วยให้ผู้นำเข้าและผู้ส่งออกในประเทศไทยและจีน สามารถลดค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรม รวมถึงช่วยลดความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน เพราะนักธุรกิจสามารถแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินหยวนได้โดยตรง โดยไม่ต้องผ่านเงินสกุลที่ 3 ในอนาคตเงินหยวนจะเป็นทางเลือกใหม่ซึ่งมีบทบาททางการค้าและการชำระเงินในภูมิภาคเอเชีย และจะทวีความสำคัญมากขึ้นเป็นสกุลเงินที่สามารถใช้เป็นเงินสำรองระหว่างประเทศได้ ตามแผนยุทธศาสตร์ของจีน ดังนั้นผู้ประกอบการไทยที่ทำการค้ากับจีนจึงควรติดตามศึกษา เปรียบเทียบต้นทุน เปรียบเทียบผลดีผลเสีย และความเสี่ยงในด้านต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกรูปแบบในการชำระเงินเพื่อการค้าระหว่างไทย-จีน ต่อไป

References

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2554). การลงนามในความตกลงทวิภาคีแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลหยวนและบาท. ข่าว ธปท., 22 ธันวาคม 2554
- สุชาติ กิระกุล. (2554). แลงข่าวการลงนามในความตกลงทวิภาคีแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลหยวนและบาท ระหว่าง ธปท. และธนาคารกลางของจีน (PBC), 23 ธันวาคม 2554
- 李东荣行长助理。稳步推进跨境人民币业务, 促进贸易投资便利化, 在第十届中国进出口企业年会 2012 年 1 月 11 日。
- 北京外国语大学校长。构建国际货币体系新秩序, 中国国际金融学会副会长, 中国中央机关刊, 2011 年 11 月 10 日。
- 中意越南相亲网广西办事处。中越贸易以人民币结算, 2011 年 08 月 30 日。
- 北京中俄国际货运代理有限公司。出口俄罗斯的外贸公司已经开始考虑使用人民币结算, 人民币在俄罗斯挂牌交易, 2010 年 12 月 12 日。